

ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես յէջ 105)

Ինչ է ուրեմն մինչև հիմայ ըրած բաղ-
դատութիւններու հետեանքն — Ինչ օրի-
նաւոր կը թուի այս հետեութիւնս հանել,
որ Հայք թէպէտ և իբր գաղափար ընդունած
են Ասորիներէն՝ երկանդամ, եռանդամ և
քառանդամ ոտանաւորի կազմութեան գրու-
թիւնը, բայց ասորական շափերէն զանոնք
միայն ընտրած և գործածեր են հայերենի
մէջ՝ որ մեր լեզուին կազմութեան և ներ-
դաշնակութեան յարմարաւոր են տեսեր .
որպիսիք են.

երկանդամ $3 + 3$, $3 + 4$, $4 + 3$, $4 + 4$
տողերն, որոնց վրայ աւելցուցեր
են իրենք նաև $5 + 5$, որ հայե-
րենի սեփական է, կամ դուցէ

եռանդամ

երբայեցիներէն փոխ տանուած,
ինչպէս յետոյ դիտելպիտի տանք.
 $4 + 4 + 4$ (Յակովբայ Սբր-
անցոյ կոչուած տողը) միայն
Իսկ Հայոց սեփական և Ասորաց
մէջ չգտնուած շափեր են $3 +$
 $4 + 4$, $4 + 4 + 3$, $4 + 3 + 4$
այսպէս դարձեալ $5 + 2 + 5$ և
 $5 + 5 + 5$, որոց գոյութիւնը
նոյնպէս եբրայերենի մէջ կը նկա-
տենք:

քառանդամ հայկական շափն՝ իրեն զանա-
զան տեսակ փոփոխութիւննե-
րով՝ բաց ի քառանդամ բա-
ժանմունքէ տողին՝ ուրիշ նմա-

1. Չափական ոտանաւորի տողն, ըստ վար-
դապետութեան Հ. Արսենի Բաղրատունւոյ
(Հմտ. Թրգմ. Վերգ. Մշակ. էջ 17-18), ոչ
13 վանկէն նուազ պիտի սենեայ և ոչ ալ 16

վանկէն աւելի. որով կը ձեւանան հետեւեալ
տասն փոփոխութիւնք տողից.

ա... $4 + 4 + 4 + 4$ | գ... $2 + 4 + 4 + 4$
բ... $3 + 4 + 4 + 4$ | դ... $1 + 4 + 4 + 4$

նութին չունի ասորականին հետ, իսկ Եբրայեցւոց մէջ կը գտնուին թառափանկ թառանգամ չափին շատ տեսակներ, որք համաձայն են Հայերէն ոտանաւորի կազմութեան օրինաց, ինչպէս քիչ վերջը մէջ պիտի բերեմ:

Արդեօք այս ամէն բաղդատութիւններս չմ'ն առաջնորդը հաւաստելու, որ Հայք ոչ թէ միայն Ասորիներէն օգտուեր են իրենց տաղաչափական արուեստի կազմութեան մէջ, այլ նաեւ Եբրայեցիներէն: — Անշուշտ՝ իբր հակառակ այս հետևութեանս՝ պիտի առարկեն ոչ սակաւ բանաղէտք՝ որ դեռ մինչև հիմա յայտնի չէ թէ Բնշ արուեստով շինուած են եբրայական բանաստեղծութիւնք, և եղածներն ալ (սուղ և երկար ձայնաւորներու կանոններով հիսուած) աւելի բանա-

սիրաց երեակայութեան համեմատ չափեր են բան թէ իսկական և կանոնաւոր ոտանաւորք: Սակայն այս յայտնի է որ այսպէս խորհրդաժողոք ալ բնաւ չեն մերժեր՝ որ Եբրայեցւոց մասնեագրութեան մէջ՝ յունական բառով ստիճարդն (ոտանաւոր) անուանուածներն ունին այնպիսի ներդաշնակութիւն մի՝ որ արձակ գրուածներու մէջ կը պակսի, այնպիսի դասաւորութիւն մի վանկերու և բառերու՝ որք սովորական չեն հետակ ոճոյ գրութեան: — Բայց Բնշ բանէ յառաջ եկած և Բնշ է արդեօք ոտանաւորն, եթէ ոչ կանոնաւորեալ ներդաշնակութիւն մը բառերու և վանկերու և տառերու. և եթէ Հնոց կանոնները դեռ բոլորովին ձեակերպեալ չէին, և զարմուզութիւնք կամ ազատուզութիւնք ընդարձակագոյն ասպարէզ ունէին, միթէ կարելի է այլիկից հետեցընել թէ ուրիշն ոտանաւոր չունէին, այլ միայն արձակ գրութիւն:

b ... 4 + 3 + 4 + 4		p ... 4 + 4 + 4 + 3
q ... 3 + 3 + 4 + 4		թ ... 3 + 4 + 4 + 3
է ... 2 + 3 + 4 + 4		ժ ... 2 + 4 + 4 + 3

Միայն այս տառն տեսակ փոփոխութեանց օրինաւոր լինելուն պատճառներն ալ կը զննէ, նայի՝ ֆուցեալ փոփոխութեանց աններդաշնակ լինելն յեղուածներուն հետ, երկրորդ՝ որ կրնան երկու հաւասար տողերու վերածուիլ, և երրորդ՝ որ 12 երկար վանկից չափին պակաս կու գան, համարելով որ առ նուագն զէթ մէկ սոսը վանկ գտնուի տողին մէջ, որ (կ'ըսէ) անհնարն է թէ չգտնուի:

Բազմատունեւ լեզուաբան Գրիգորիանութիւնը անհապաճ յարգութիւնքն մէկն եմ նաեւ ետբայց թէ բուն Նախնեաց գործնական օրէնքն, և թէ Բազմատունեւ մէջ բերած պատճառներուն անբաւականութիւնն զիս կը համոզեն՝ որ 12 վանկ ունեցող տող մ'ալ կրնայ խառն գործածուիլ վայելապէս վերոյիշեալներուն հետ, առանց վանկաւու որ աններդաշնակ ըսուի, քանի որ մեզմէն աւելի փափուկ և դաշնակաւոր ականջ ունեցող ընտելագոյն նախնեք ի գործ դրեր են 12 վանկով տողը: Իսկ միայն մէկ պարագայ մէջ երկու հաւասար տողերու վերածուիլ (երբ լինի 4 + 3 + 4 + 3, որ կը բաժնուի երկու եօթնավանկ հաւասար տողերու), միւս տողերու հետ ունեցած ներդաշնակութիւնն չի կրնար խանգարել իսկ Բազմա-

տունեւյն մէջ բերած երրորդ պատճառը, (որ կայացեալ է երկար և սոսը վանկերու զանազանութեան վրայ), բոլորովին անզօր է, քանի որ Հայոց լեզուք զուցէ ոչ տեցելոյն մէջ, և ոչ ալ ներկայ ժամանակ՝ վանկերու այդպիսի յատկութիւն կրցեր են կամ կրնան զգալ: — Հետեւաբար ըստ իս՝ համաձայն Նախնեաց կերպարանքի՝ վերոյիշեալներուն կրնան չառանկութիւն լինել հետեւեալ չափերն ալ.

ժա... 1 + 4 + 4 + 3		ժգ... 3 + 3 + 4 + 3
ժբ... 4 + 3 + 4 + 3		ժդ... 2 + 3 + 4 + 3

որով կ'ունենանք ընդ մէջն 14 տեսակ փոփոխութիւնք, ուղեղով անխախտ պահել միւս չորրորդ անդամին քառավանկ կազմութիւնը, որուն հակառակը Նախնեաց քով շատ կը զտնուի, ինչպէս նաեւ ուրիշ շատ զարմուզութիւնք, որք հիմայ իրաւամբ գործածութեան զուրկ ֆուցեր են, իբրեւ տեցելոյն չափեր:

Իբրեւ օրինակք վերոյիշեալ վերջին չորս չափական տողերու՝ առ այժմ բաւական համարուին հետեւեալներն, որք քաղուած են չափականներէն.

1 + 4 + 4 + 3

չուր փայլակեցեալ և ի մարմնի բնականաւ. քայլք Բրնցիցիմ սամարամետք անդրձոց. փառք քոք, Աստուած, փառաւորեալ յաւիտեամ, ևն: 4 + 3 + 4 + 3
համբառնալով զայսք մեր կարգամբ առ քոք մարդ (զատեր:

Հոգեբու Գրիմէ, ընդարձակ կը խօսի՝
Եբրայեցոց ոտանաւորի կազմութեան արուես-
տին վրայօք, և շատ ու շատ օրինակներ Ս.
Գրեքն քաղելով մէջ կը բերէ՝ իւր ըսածներն
հաւաստելու համար: — Իւր օրինակ բե-
րածներուն մէջ կը գտնենք հայկական չա-
փերուն համաձայն միայն հետեւեալները:

Երկանդամք... $3 + 3$, $3 + 4$, $4 + 3$,
 $4 + 4$, $5 + 5$. (Հայկակա-
նին նման ունի նաև միան-
գամ հնգամանկ սուրը):

Եռանդամք... $3 + 3 + 3$, $3 + 4 + 4$,
 $4 + 4 + 3$, $4 + 4 + 4$,
 $5 + 5 + 5$, $5 + 2 + 5$,

Քառանդամք... $3 + 3 + 3 + 3$, $3 + 3 + 4 + 4$,
 $4 + 3 + 4 + 4$, $3 + 4 + 4 + 4$,
 $3 + 3 + 4 + 3$, $4 + 4 + 4 + 4$,
 $4 + 4 + 4 + 3$, $4 + 3 + 4 + 3$.

Այս և ասոնց մերձադրագոյն չափերով
զբուած են եբրայեանի մէջ մարգարէութիւնք,
օրհնութիւնք և սաղմոսք, և ես քիչ վերջը
ցոյց պիտի աւամ որ այս չափերով թարգ-
մանաւած են նաև հայերենի մէջ վերոյիշեալ
գրեքը և մանաւանդ Սաղմոսարանն:

Հայկական և ասորական տաղաչափու-

Ուրախացիր սրբաւորի, Գաբրիէլ անւտօք-
Ըզյարութիւն քրիստոսի ամենեքեան օրհնեսցուք.
Հովիւքմ երգեմ ըմբ հրեշտակս, տամ անտիս աշ-
(Խաբիհի.

Եւ գնողեղմ ընծութիւնս ազատեցեր ի սկզբս-
ի հարաշարժ ազգերէմ ամհատանօրդ վրտակ.
Այսօր արքիւր զհստութեամ ըրդիեալ ի սուրբ վեր-
(Ճատում.

Առաւօտեան սուրբ կամայքմ՝ համզերծ իւղովք և
(Խըմկովք

Յկիմ ի սուրբ գերիզմամ և ողբալով ի ըմբրէին-
ճաւքմ մերոյ փըրկութեան խոնարհեցար ի յերկնից.
Էջ Միանշմ ի չօրէ և լոյս փառաց ըմբ մըմա-
Այսօր ամեղ սուրբ մամկումքմ ի տղայակամ հա-
(սակի.

Մատողատում ճաճատակք ի սպայական եղածոց-
երրորդութեանքմ սիրող ամծիքմ յաղթող վեկայից-
(Կալի:

3 + 3 + 4 + 3

Եւ Ազամ վերբստիմ աստուածակերպ ծոխամայ-
բերելով մեզ պըտուր գերամեկիմ Հոկիսիմէմ.

Թեան արուեստին մէջ մեծ գանազանութիւն
մալ կը կազմէ, ըսի, անդամոց իրարմե
բաժնօճեղա կերպը: — Նախ զիտելու ենք՝
որ ասորեանի մէջ, ինչպէս կ'ըսէ Ռ. Դիւ-
վալ, նախայար (proclitique) և վերջայար
(enclitique) միավանկ մասնիկներն, որք
զլիւաւոր բառին հետ տեղադր կապուած են,
չեն կրնար նոյն բառին անդամի զատուիլ
և ուրիշ անդամի մէջ մտնել. երևոյմ մը՝
որուն բոլորովին հակապատկերը կը ներ-
կայացընէ հայերէն ոտանաւորի կազմութիւնն,
որ կը պահանջէ յաշորդ անդամին խնցընել
բառերու ոչ, իմն, ինչ՝ վերջայար մասնիկ-
ներն, ինչպէս նաև զերանուններն և ալ սա-
կաւ նախայար մակբայներ ու հոլովառու
միավանկ բառեր, որոց օրինակ բերելն այս-
տեղ աւելորդ երկարաբանութիւն կը համա-
րիմ, և համոզուելու համար բաւական է հին
և նոր ընտիր հեղինակներէ հայկական չա-
փերով յօրինուած որ և ինչ ոտանաւոր գրուած
մի աչքի առջև ունենալ:

Անդամոց իրարմ բաժնուելու կերպը՝ եր-
կորդ տարբերութիւն մալ կը կրէ երկու
լեզուաց ոտանաւորի մէջ հետեւալ տեսակէ-
տով: Ասորական ոտանաւորի մէջ իւրաքանչ-
չիւր անդամ պիտի պարունակէ մէկ և կամ
աւելի ամբողջական բառեր միայն, այսինքն՝

2 + 3 + 4 + 3

Կարծեալ վերբստիմ արարչագործ զօրութիւն.
Տեսեալ ըզլոյս մեծ հայրապետիմ Գրիգորի,
Գատմբը ցըմծութեամբ հաւատացեալ արքայիմ-
եկայք շինեսցուք սուրբ ըզլորումըմ լուսոյ.
Սոքա՛ եմ քարիմք սուրբք՝ հիմնացեալք ի յերկրի-

(Կալի:

1. HUBERT GRIMME, Abriss der biblisch-he-
braischen Metrik. — (Zeitschrift der deut.
Morgenl. Gesellschaft, Leipzig, 1896: 529-
584, 683-712).

բառի մը մէկ կտորը չի կրնար նախընթաց
անդամը մասն կազմել և միտ կտորը յա-
ջորդին մէջ անցնիլ, վասն զի ամէն մէկ
անդամի վերջը պիտի յաջորդէ ձայնի Թե-
քն հանգիստ մը: Արդ, թէպէտ և հայկա-
կան ոտանաւորն ալ ամբողջական բառեր
պարունակող անգամներով կը յօրինուի¹,
բայց յաճախ կը հանդիպի (նախընթաց՝ բա-
ղաձայնով սկսած վանկի) որ երբ ամողջա-
կան բառն ըն վերջացած վանկով աւարտի՝
ամբողջական բառին մեծ կէտը կը մնայ նա-
խընթաց անդամին մէջ և վերջին վանկը մըն
կամ երև կամ աքն, և այլն, կ'անցնի մասն
կազմելու յաջորդ անդամին. զոր օրինակ.

Ի պատկեր / ատտուածութեա
/ մըդ քոյ ստեղծեր / մարդ ի հողոյ .
Ի սիւսամգամ / քո զայլաւտեա
/ ըմ յործամ գաս / զատու գերկի .
Ժողովալ / Հրեի / ցըմ կըլեցնիմ
/ արծաթ քազում, և այլն:

Այս տեսակ տողերու մէջ բնական ըն-
թերցումը կը պահանջէ՝ որ առանց ձայնի
հանգիստ տալու՝ ըս, ըդ, ըն, նըր, նըդ,
նըս, և այլն, վանկերէն առաջ զարնուի շեշտ
մը՝ նշանակիլ բաժանման անգամին: Արդ,
այս կերպ շեշտով և առանց հանգստի բա-
ժանումը բոլորովին հակառակ է ասորական
ոտանաւորի կազմութեան, որ ինչպէս տե-
սանք՝ ըստ Հ. Գրիմիլի, իւրաքանչիւր ան-
գամէ վերջը ձայնի գէթ թեթեւ հանգիստ մը
կը պահանջէ: Ուստի կրնամ ես ալ համա-
ձայն բարբոսին Բագրատունի «Քերթոյհաճօր»
ըսել. «Մեր ոտանաւորն ոչ է լոկ անդա-
մատութեամբ առ հանգիստ տալոյ ի վերջս
անգամին և այնպէս զգափն յօրինելոյ. այլ
մանաւանդ շեշտիւ՝ որպէս զիտալացոյցն և
զանգղիացոյց: Եւ քանզի առ մեզ սովորա-
բար ի վերջս բառից կայ շեշտը, անկ հա-
տանի և անգամն... իսկ ուր ուրեք և ի մէջ
բառից կամ ի սկիզբն գտանից շեշտն՝ ան-
գանօր հատանի անգամն» (Բագր. Գերկ.
գաղղ. էջ 564). զոր օրինակ.

Ես այս / պէս հաւամիմ
/ ատտուածութեամ / հակառակիմ .
Յետ այ / սորիկ եղեալ / իրասույզ ի վայր
/ կրծամիմ .
Յոր այ / մըմ գիշերի / քիւրս քիւրոց
/ սատակիմ .
Ո՛ր / պէս սիրելի / եմ յարկք քո, Տէր
/ զօրութեամբ. և այլն:

Հայերէն լեզուի մէջ շարք մի բառերու
կան զոր օրինակ, ոյլնէ (մակբայ), այսպէս,
այնչափ, որքան, վասն այստսիկ, այսմիկ,
հասնասիկ, յայնժամ, և այլն, որք յարա-
շեշտը և նախադարձշեշտ են, և ըստ այնմ
ալ երկու մասանց կը բաժնուին հատածով
ոտանաւորի մէջ, ինչպէս վերը դրուած օրի-
նակներուն մէջ կը տեսնուի, շեշտ ունեցող
վանկը վերջին վանկ մնալով նախընթաց
անգամին, իսկ շեշտին յաջորդող վանկերը
կ'անցնին յաջորդ անգամին մասն կազմե-
լու — Ի զուր և առարկել թէ վերոյիշեալ
բառերն և իրենց նմանները ապացոյց չեն
կազմեր Հայերենի մէջ հատածով շինուած
ոտանաւորի գոյութեան, որովհետեւ կամ
բարդ և կամ ածանցեալ բառեր են: Այս-
պիսի առարկութիւնն ոյժ չունի՝ քանի որ կը
զարտուղին ուրիշ բազմաթիւ բարդ և ածան-
ցեալ բառերու շեշտելու օրէնքէն. զոր օրի-
նակ, բարդ և ածանցեալ են նաև հետեւեալ-
ներն, բայց չեն շեշտուիր աւտոռւմատեանց,
բազմաթիւ, ծննդային, սկզբնական, հի-
շանդագին, օրհնութեանց, և այլն, և այլն:

Բայց Հայերենի առաջնութեան կանոնօք՝
ոտանաւորի մէջ իսկապէս հատած կամ շեշ-
տաւոր անգամատուութիւն կազմողն է իրարու
քով շարուած բառից այն սերտ կապակցու-
թիւնը, որ չի ներեր երկու անգամաց բա-
ժանման կէտին մէջ ձայնի հանգիստ տալու,
այլ առանց ընդհատման՝ կը պահանջէ շեշտել
անգամատուող վանկին վրայ և անցնիլ յաջորդ
անգամին, իբր թէ այն երկու սերտ կա-
պակցեալ բառեր մի միակ բառ լինին՝
իրենց շեշտ ունելով բառին մարմնոյն մէջը

1. Համեմատել նախընթացաբար յօդուածին
մէջ յիշուած (էջ 103, ծանօթ. 1) նաեւ այս կա-

նանիս զարտուղութիւնն, որ այստեղ հանելիք
հետեւանքիս աւելի հաստատութիւն կու տայ:

և ոչ թէ վերջը: Ահա այս կերպ անդամա-
տուած առողջ բնաւ չի տարբերիր ներդաշ-
նակութեամբ իտալական կամ սպանիական
հաստատար աղբին: վասն զի ինչպէս վեր-
ջիններուն մէջ չէ կարելի առանց շէշտելոյ,
այլ ձայնի հանգիստ տալով՝ այսկերպ արտա-
սանել, Երկնական իմն, հետեանայ առգերը՝ լի-
զուին առողջանութեան հակառակ:

Canto l'armi pieto - se e' l Capitano
Che 'l gran sepol - cro liberò - di Cristo:
Molto egli oprò col sen - no e con la mano,
Molto soffrì - nel glorio - so acquisto:

այսպէս նաեւ չէ կարելի, առանց ուղիղ ար-
տասանութեան դէմ գործելու, հայերենի մէջ
առանց շէշտի այլ ձայնի հանգիստ տալով
կարգաւ հետեանալ առգերը:

Եւ մըմասցեն - աւեր, յոքմարում
- ամօր, յաթո - ողջ սըըրութեամբ.
Այլ ոչ - զըտեալ հըմզին - չափ ի մոսս
- մաղթականիմ:

Աստ չէ - պարտ՝ քեզ ասել - ոճով՝ զեղեալ
- ըսքամելիմ:

Անդ նարմիւր - ծովմը հերծեալ - լիմէր, դիզամ
- չուրքըմ կայիմ, և այլն:

Այս տեսակ հանգստի ընթերցումն ար-
դէն իսկ խանգարումն է բոլորովին թէ՛ ներ-
դաշնակութեան և թէ՛ առողջանութեան և թէ՛
խմաստից. վասն զի այդ պայմանները կը
պահուին վերոյիշեալ առողքու հետեանալ ըն-
թերցման մէջ միայն: Առողջանութեան
կերպը բացատրելու համար՝ կը գործածենք
վերոյիշեալ և յաջորդ առողքու մէջ շէշտեա-
լան (') իբրեւ զարկուած ձայնի՝ առանց
հանգիստ տալու ընթերցման, իսկ գծիկն (-)
իբրեւ նշան հանգիստ կամ դադար տալու
ձայնին, ինչպէս բուլն (') ալ թեթեւ հան-
գիստ ցուցնելու համար:

Եւ մըմասցեն, Տէր, - յոքմարում ամօր
- յաթո ողջ սըըրութեամբ.

Այլ ոչ զըտեալ հըմզին չափ ի մոսս մազ-
թականիմ:

Աստ չէ՛ պարտ - քեզ ասել ոճով՝
- զեղեալ ըսքամելիմ:

Անդ՝ նարմիւր ծովմը հերծեալ լիմէր,
- դիզամ չուրքըմ կայիմ, և այլն:

Այսչափ ուրեմն խօսք և օրինակք բաւա-
կան կը համարեմ մինչև հիմայ ապացուցած
լինելու որ հայկական ոտանաւորի կազմու-
թիւնն կը տարբերի ասորականէն թէ՛ ան-
դամոց շարոռածքով, թէ՛ մոցս պարոռնա-
կած վանկերոց քոռով և թէ՛ անդամոց ի-
րարմէլ քսածնելոյն կանոնով: Ի հարկէ ա-
ռանց ժրխելու որ տեղ տեղ (ուր որ իմաստն
և ուղիղ արտասանութիւնը կը պահանջեն)
անդամոց բաժանմունքը կը կատարուի նաեւ
հանգստեանմբ ձայնի. որով մեր ոտանաւորի
արուեստին կազմութիւնը կրնայ նոյն հա-
մարուիլ գերմանականին հետ, որ անդամոց
բաժանման համար մերթ շեշտ կամ հատած
կը գործածէ և մերթ ալ հանգիստ:

Մինչև հիմայ բաժանելու հետեանք կ'ըլլէ
ուրեմն, որ թէպէտ և մեր Նախնիք հետեւե-
ր են ասորական ոտանաւորի արուեստին, բայց
մի և նոյն ժամանակ զիտցեր են, Պրոֆ. Տե-
զայի բաժնին պէս «Իրենց օգտաւէտ և պա-
տուարքը կերպով հետեւի, և կէս ի կէս ծառա-
յականութեան մէջ պահպանել այն կէս ի կէս
ազատութիւնը, որ ծնունդ կու տայ մտաու-
րական եռանդուն երկանց»): Կամ թէ ուրիշ
բառերով բռնմ՝ տաղաշափութեան արուես-
տին զաղափարն և գլխաւոր կանոնները (տա-
ղերու, անդամներու, վանկերու բաժանումն)
և ինչ որ ընտիրն է ասորիներէն առնելով,
զգուշացեր են Նախնիք հայերենի վերածելու
ինչ որ մեր լեզուին ներդաշնակութեան հա-
մաձայն չէ, և ինչ որ արարական կամ
թուաւոր ոտանաւորին մէջ տաղտկայի միա-
կերպութիւն կը պատճառէ:

Շարայարեղի

Հ. Ա. ՏԻՐԱՅԱՆ

ՄՈՒՐՔ — Կը խօսի ազգագրական,
հատարական, քաղաքական, գրայիտական
միւթոց վրայ: Խմբագիր Աւետիք Արասխա-
նեանց, — Գլմմ է տարեկան 30 ֆռ.:

Հասցէ TIFLIS, Rédaction de la revue MURCH.

ՄՈՒՐՔԻՆ — Կիւսմախաչ օրաբերք ազ-
գային և քաղաքական. — Գլմմ է 5 ֆռ.: —
Հասցէ M. Archam (Poste Restante) ATÈNES
(GRÈCE)